

Stortingets energi- og miljøkomité
Stortinget
0226 OSLO

Våre kontakter:
Margrethe Brantsæter tlf. 970 60 816
Tone Steinsland tlf. 974 22 423

Vår dato:
04.02.2021

Høringsinnspill fra Norsk Fjørfevalg: Meld. St. 13 (Klimaplan 2021-2030)

Matproduksjonen skal ivareta dyrevelferd, ha lavest mulig klimabelastning og medføre så høy selvforsyningsgrad som mulig. For å lykkes med samfunnsoppdraget trengs drøvtyggere som utnytter gress, og fjørfe og svin som effektivt omdanner korn som er uegnet menneskemat. Fjørfebondens oppdrag er å produsere nok egg, kylling, kalkun og and til det norske folk. Fjørfebøndene produserer årlig 40-50 % av det animalske proteinet i Norge. Norsk Fjørfevalg (NFL) påpeker i vårt høringsinnspill politiske insentiver som kan gjøre fjørfeproduksjon enda mer bærekraftig frem mot 2030. Klimatilpasninger må ikke bli en driver for karbonlekkasje.

NFL er en medlemsorganisasjon for bønder i verdikjedene for egg og fjørfekjøtt. Fjørfebøndene sørger for at Norge er mer eller mindre selvforsynt med egg, kylling, kalkun og and. Høns, kylling, kalkuner og ender i Norge har unik dyrehelse, får minst vaksiner på verdensbasis og produseres i henhold til et svært strengt dyrevelferdsregelverk.

Fjørfebransjen, hvor bonden er første ledd, er viktig for å opprettholde landbruk og levende bygder i hele landet. Ca. 1.300 fjørfebønder, som bor fra Lindesnes til Finnmark, sørger over 7.000 arbeidsplasser innenfor sektorer som leverer varer og tjenester til bonden i tillegg til sysselsatte innen foredling, transport og dagligvarehandel. Fjørfekjøtt og egg utgjør 18 % av verdien av norske bønders kjøttproduksjon, med drøyt 2 milliarder kroner. Foredling av fjørfeprodukter i norsk næringsmiddelindustri utgjør drøyt 9 milliarder, altså minst en firedobling av verdien. Årlig omsetningen fra fjørfebransjen anslås til 11,5 milliarder kroner.

Det er positivt at klimameldingen vektlegger jordbrukets klimaplan som grunnlag for å nå Norges internasjonale klimaforpliktelser. NFL støtter klimameldingens vurdering om at jordbruksavtalen er hovedvirkemiddelet for å gjøre landbruket stadig mer bærekraftig.

Mandatet til den norske bonden er å produsere maten forbrukeren etterspør. Forbruket av egg og fjørfekjøtt er lavere i Norge enn i våre naboland, men er matvarer nordmenn spiser gradvis mer av. Et fortsatt økende forbruk av fjørfeprodukter avviker fra trenden for andre animalske proteinkilder i Norge.

All matproduksjon medfører en viss klimabelastning, men produksjon av norske egg og norsk fjørfekjøtt har lavt utslipp av skadelige klimagasser. Globale beregninger for gjennomsnittlig

utslippsintensitet tilsier 5 kg CO₂-ekvivalenter per kg kylling, mens norsk produksjon medfører kun 2 kg CO₂-ekvivalenter per kg kyllingkjøtt. Globalt er utslippsintensitet for egg beregnet til 4 kg CO₂-ekvivalenter per kg, mens tall fra norsk eggproduksjon er 1,5 kg CO₂-ekvivalenter per kg.

Fjørfeæringen skal bidra til å innfri landbrukets klimaplan og bli stadig grønnere. Fjørfeæringens to viktigste bidrag frem mot 2030 er utfasing av fossile energikilder, og intensivering av arbeidet med å øke norskandelen råvarer i fôret.

1) Klimatiltak fjørfebonden kan bidra med.

NFL ser frem til «Klimakalkulatoren» for fjørfeproduksjonene lanseres, slik at fjørfebøndene har tilgang på hjelpemiddel for å gjøre klimatiltak på gården.

«Utslipp av klimagasser fra oppvarming av bygninger i jordbruket er redusert med 13 % fra 1990 til 2019», står det landbruksmeldingens pkt. 3.6.5.2.1. I spørreundersøkelsen AgriAnalyse utførte høsten 2019 svarte 1/3 blant fjørfebønder at de har lagt om til fornybare energikilder som (flisfyring, halmfyring eller tømmer/vedfyring).

30 % av fjørfebøndene har allerede investert i fornybare energikilder. Manglende lønnsomhet hindrer de resterende fra å investere i eksempelvis halmfyr eller et flisfyringsanlegg. Investeringskostnaden for f.eks. et flisfyringsanlegg svarer seg ikke med mindre fjørfebonden kan benytte oppvarmingen til andre energikrevende oppgaver – som korntørker eller lignende.

NFL støtter vurderingene i klimameldingen om at forskriftskrav ikke er løsningen før man løser manglende privatøkonomisk lønnsomhet (pkt. 3.6.7.4.). For at alle fjørfebønder skal legge om til fornybare energikilder innen 2030, må støtteordningene via Innovasjon Norge styrkes og rådgivningstjenesten bygges opp.

Konklusjon: Stortilt omstilling til fornybare energikilder krever politisk forsterkning av støtteordninger tilpasset fjørfebondens behov.

2) Bærekraftige råvarer i fjørfefôret

Fjørfe er enmagede dyr og kan derfor ikke livnære seg på gress. Høns, kyllinger, kalkuner og ender spiser kun 24 % av det omsatte kraftfôret i Norge. Det meste av kraftfôret i Norge spises av firbeinte husdyr (storfe, småfe og svin). Fjørfe utnytter fôret sitt svært effektivt. 2 kg kraftfôr blir til 1 kg kyllingkjøtt eller 1 kg egg. Effektiv fôrutnyttelse er et godt klimatiltak i seg selv!

Økt andel norske råvarer i fôret kan gjøre fjørfeproduksjonen enda mer klimavennlig. Korn er hovedingrediensen i fôret, og kornavlingene avgjør dermed hvor «norsk» fjørfefôret blir. I gode kornår hvor vær og vekstforhold gir store mengder korn av god kvalitet utgjør norsk korn 65-70 % av fjørfefôret, mens slik som etter tørkesommeren 2018 var det lite norsk korn tilgjengelig, og importbehovet var desto større.

Kornet som blir til fjørfefôr er enten fôrkorn, overskudd av matkorn eller matkorn som ikke har god nok kvalitet til å spises av mennesker. Fjørfe utnytter norsk korn som ellers kunne blitt kastet, og er viktig for å opprettholde kornproduksjon i Norge. Norsk fjørfeproduksjon muliggjør optimal utnyttelse av kornet som dyrkes i Norge, og bidrar derfor til god norsk selvforsyningsgrad. Fjørfeæringen avlaster risikoen til kornbøndene ved å utnytte avlinger

som ikke er egnet til matkorn/menneskemat. Totalt tar fjørfeværingene unna om lag 20 prosent av det norske fôrkornet, noe som tilsvarer et kornareal på ca. 400 000 dekar. Prisdokumentasjonen er et viktig virkemiddel for å balansere fjørfebondens behov for korn, samtidig som økonomien til kornbonden opprettholdes. **Det aller viktigste tiltaket for å redusere behovet for importerte fôrråvarer, er politisk stimulering som sørger for nok norsk korn av god kvalitet.**

For å ivareta dyras behov, må 15-25 % av fjørfefôret være protein. Mye av proteinbehovet dekkes av kornet som inngår i fôret. Med begrensede arealer som er egnet for dyrking av korn- og proteinvekster, er det trolig urealistisk å klare seg helt uten import med det første. Norge var det første landet som stilte krav til sporbarhet på mais og soya. Det innebærer at soyaproduksjonen utføres på standarder for bærekraftig soyaproduksjon og GMO-fri. Det er kun 2 % av verdens soya som er bærekraftig og går under standarden fra Round Table Responsible Soy (RTRS) eller Proterra.

Soyamel er den vanligste proteinkilden i fjørfefôr. Proteinene i soya har en spesielt gunstig aminosyresammensetning. De fleste andre proteindråvarer inneholder ikke like mye protein eller like god sammensetning av aminosyrene. Skal man erstatte soya med andre proteinkilder innebærer det at man må øke totalandelen protein i fôret – noe som fortrenger bruken av norsk korn. Grunnet det norske klimaet er det kun sørlige deler av Norge som er egnet til dyrking av proteinvekster som åkerbønner og raps. Vellykket planteforedling og klimaendringer har medført at proteinvekster kan dyrkes noe lenger nord i dag sammenliknet med før.

Det er mulig å øke norsk produksjon av proteinvekster, men det forutsetter bruk av de arealene som også er svært godt egnet for kornproduksjon. Det er viktig å opprettholde matkorn-dyrkingen, men det kan vurderes å ta inn noe mer åkerbønner, erter og raps i vekstskifte i de beste kornområdene. Stimulering av økt produksjon av planteprotein i et helhetlig vekstskifte kan øke norsk proteinandel i fôret. Et slikt tiltak forutsetter at fjørfebonden får dekket inn økt kraftfôrpris i levering av egg og fjørfekjøtt i markedet.

Det foregår mye spennende forskning på alternative, norskproduserte proteindråvarer. Bruk av insekter, alger, gjærsopp osv. er teoretisk mulig, men anvendbarheten innen 2030 er usikker. Det gjenstår mye før slike proteinkilder er økonomisk lønnsomt for bonden. Å finne fullgode proteinalternativer som både muliggjør god utnyttelse av norsk korn samtidig som det ivaretar dyrehelsen og dyrevelferden er krevende. **At landbruksmeldingen vektlegger verdien av forskning på dette feltet er viktig, men det må følges opp med politisk innvilgning av økonomisk støtte.**

Da kjøttbeinmel ble forbudt av EU å bruke på 90-tallet, ble soya en viktig proteinkilde i fôret, da Norge er forpliktet til å følge EU-regelverket. I Norge har vi en unik dyrehelse, velfungerende kontroll- og forvaltningssystem samt slakteri og teknologi som gjør det mulig å bruke kjøttbeinmel fra svin i fjørfefôr. At kjøttbeinmel ikke utnyttes i Norge, er i praksis sløsing med tilgjengelig animalsk protein av optimal kvalitet som ingrediens i fjørfefôret. For at norsk fjørfeværing skal kunne gjenoppta bruken av kjøttbeinmel, må norske politikere ta opp problemstillingen i EU. Hvis norske politikere sørger for at kjøttbeinmel fra svin kan tas i bruk, reduseres fjørfeværingens behov for import av sertifisert soya fra Brasil.

For å få økt norskandel og dermed enda mer bærekraftige råvarer i fjørfeføret innen 2030, trengs politiske insentiver som sørger for økt kornproduksjon, og det er avgjørende at politikere tar diskusjonen om bruk av kjøttbeinmel i EU.

NFL heier på initiativ som bidrar til å gjøre matproduksjon stadig mer bærekraftig. Å øke andelen norskproduserte fôrråvarer er et viktig, men må skje i riktig tempo for å ikke gå på bekostning av nåværende selvforsyningsgrad (utnyttelse av norsk korn), mattrygghet, dyrehelse og dyrevelferd.

3) Klimatilpasninger må ikke bli en driver for karbonlekkasje.

Import av fjørfeprodukter undergraver alle de tiltak som gjøres for å forbedre norsk fjørfeproduksjon. NFL er svært bekymret for at regjeringen ønsker å åpne for import av fjørfeprodukter fra høyrisiko-land, for eksempel i sitt forslag til Mercosur-avtale. Mercosur-avtalen er enda ikke kommet til Stortinget, men NFL vil oppfordre alle Stortingspolitikere til å stemme slik at avtalen ikke blir ratifisert.

Norske egg og fjørfekjøtt er i en egen klasse hva angår dyrehelse, dyrevelferd og mattrygghet. På verdensbasis er Salmonella en betydelig folkehelseisiko. Norge er et av få land hvor kylling og egg har såkalt «Salmonella-fri-garanti». Norge har mye strengere dyrevelferdskrav enn eksempelvis Mercosur-landene. Dyrehelse- og dyrevelferdstiltak koster, men slike tiltak er verdt det både for dyra og folkehelsens skyld. Som omtalt i punkt 2 medfører norsk fjørfeproduksjon også lavere utslipp av klimagasser enn produksjon i andre land.

Norge har svært gode forutsetninger for å produsere egg og fjørfekjøtt. Dagens regelverk og allerede etablerte fjørfehus medfører kapasitet til å øke produksjonen dersom om det norske markedet etterspør det. Dersom det åpnes for import når det allerede er god dekning er et prinsipielt problem som kan medføre prispress for bønder som har gjort store investeringer og har liten økonomisk margin.

Import svekker norske arbeidsplasser og reduserer norsk selvforsyning. Fra et bærekraftperspektiv bør vi unngå å transportere mat som med fordel kan produseres lokalt. Norge er ikke tjent med import av egg og fjørfekjøtt fra land som har mindre kontroll på dyrehelse, ikke samme standard for mattrygghet, dårligere dyrevelferd, som svekker norsk selvforsyningsgrad og som øker klimabelastningen i verden.

På vegne av styret i Norsk Fjørfevalg

Margrethe Brantsæter
Daglig leder

Tone Steinsland
Nestleder